

שטיין, למזן, עסקן וסוחר נודע בירושלים, אבי האחים הסוחרים זילברשטיין הידועים).

את חנוכו קבל בעיקר מאביו ומשאר רבותיו בת"ת הנ"ל. אביו גלקח ממנו בהיותו בן 11, ודודו הר' ראובן ריבלין היה לו לאב. אחרי גמרו את כתות הת"ת בהצטיינות, נתקבל לשיבת "עץ חיים" בה למד עד היותו בן 20 ונחשב על טובי האברכים שבה. מתוך קריאה בספרים רבים למד מעצמו השכלה כללית וכן גם סיגל לו את כשרון הכתיבה. עוד בהיותו על ספסל השיבה החל ברשום חדושי תורה וכן החל עוד מאז ברשימת זכרונות בצורת יומן אשר המשיכו כמעט עד סוף ימיו. בין חבריו בני הישיבה ארגן טיולים לחדישים וכן עמד בראש אגודה אחותית צעירה אשר נוצרה על ידי חברת בני הישיבות בזמן ההוא בשם "אחיטוב". במסגרת האגודה הוציאו אז ירחון מקדש לדברי תורה בשם "זהב הארץ". באותו הזמן גם השתלם במלאכת השחיטה.

בשנת תרס"ט נשא לאשה את חוה אסתר בת חיים אליהו יוסף המבורגר. אחרי נשואיו עסק כמה שנים במסחר, עד אשר נתקבל כפקיד-סופר ב"מושב זקנים וזקנות המאוחד" בירושלים, לפי המלצתו של הר"י יחיאל מיכל פינס אשר עמד אז בראש המוסד. במוסד זה עבד עד סוף ימיו במסירות רבה ועשה הרבה למען התפתחות המוסד ונחשב לאחד הפקידים הראשיים שבו. עם התחלתו בעבודה במוסד הנ"ל החל גם בכתיבת מאמרים וכתבות באדיש עבור העתון היהודי הנודע

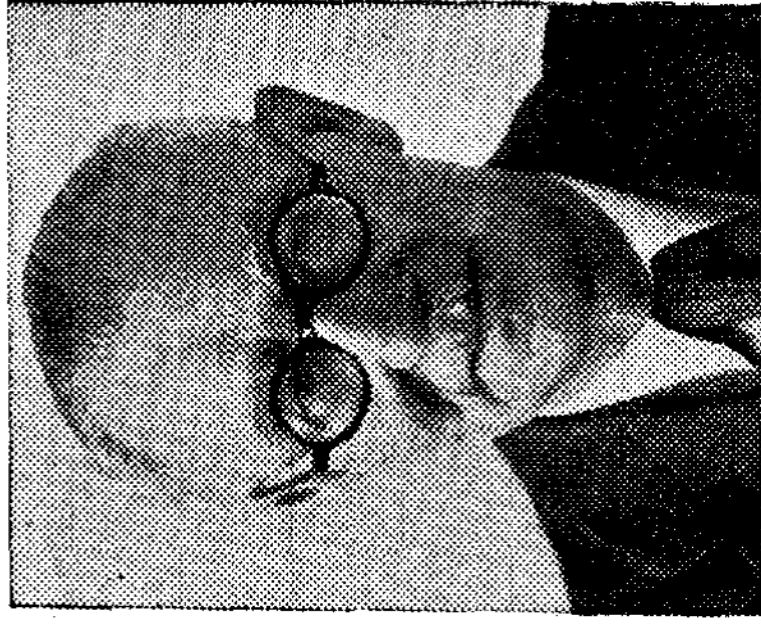

"דער מארגן זשורנאל" אשר בני-ירוק. עד שנת תרצ"ח היה מאז לאחד מסופריו הקבועים של העתון הזה בארץ.

בירח כסלו התרע"ז גלה הוא וביתו מירושלים בין יתר הגולים, נתניי אמריקא, ע"י השלטון הטורקי, לדמשק. פגעים רעים וקשים עברו עליהם במשך השנה אשר היו בגולה. כיסורים נוראים התקיימו שם ואשתו לא יכלה לעמוד בכל אלה ונפלה בנופלים ונפטרה בסבל זה ביי"ט שבת תרע"ח בדמשק. ובתוך הפגעים האלה, מתוך האבקות על אפשרות של קיום ע"י מסחר בסכרין ובין מחלה למחלה ובין פגע לפגע גם המשיך את לימודיו

המורים שנשארו בשרות, ובעזרת זב הוז השיג בשביל הגנת פתח תקוה כמה עשרות רובים.

בתר"פ נשא לאשה את הגנת הניה בת אלתר-יוסף וחנה ליבוביץ (ילידי ירושלים, מראשוני פתח תקוה למהאחרונים שעזבו את "יהודיה" להשתכן בקביעות בפ"ת, ועל שום היותו בא לעבודה מביתו שביהודיה לפ"ת אף בעת שכבר היה בה ישוב, נקרא כפי תושבי פ"ת בכינוי אלתר מיהודיה).

בעת מהומות 1920 עסק במסירות רבה בהגנת פ"ת ונבחר לועד הבטחון ובעת ההתנפלות הגדולה על פ"ת (כ"ז ניסן תרפ"א), היה ממארגני ההגנה וממתכני תכניותיה, ומאז הני ממשיך בתפקידו כחבר מפקדת ההגנה של המקום והסביבה, ובחדשי מלחמה המולדת והכרזת מדינת ישראל היה חבר מפקדת "גפת העין".

1234567

במשך שש שנים היה חבר המועצה המקומית של פתח תקוה, נבחר מטעם קל"ר, והיה פעיל בכמה ועדות של המועצה. וביחוד בועדת הבריאות. במשך שנים רבות היה יו"ר משפט השלום המקומי. מעסקני זקקה"ל וחבר הועד וארצי שלה, היה חבר התאחדות הציונים הכלליים והנו חבר המפלגה הפרוגרסיבית, יו"ר סניף הסתדרות המורים, חבר הועד למען החייל ומשפחתו, ועוד.

צאצאיו: עודד (מורה, מפעילי ההגנה מנעוריו, 4½ שנים חייל בבריגדה העברית ואח"כ קצין בצבא ההגנה לישראל), חסיה (אחות בבית-החולים העירוני בתל-אביב), שזומית (מורה בביה"ס פיק"א בפ"ת, שירתה בצבא ישראל ושחררה להמשיך בהוראה), אשת אליעזר שפירא נצה (גנת מוסמכת, פעילה בהגנה מגיל 13, סמלית מדריכה בגדנ"ע).

אליעזר ריבלין

נולד בט"ו באדר תרמ"ט בירושלים. לאביו ר' בנימין ב"ר יוסף יואל ריבלין, ממלמדי ת"ת "עץ חיים" באמצע המאה שעברה. ולאמו עלקה בת הר' שלום ב"ר משה זילברשטיין מבוסק (אחותו של בן-ציון זילבר-

בתורה ובספרות. התענין ביהודי המקום ובתולדותיהם ובספרים העתיקים והחשובים אשר נמצאו באוצרות הספרים שבבתי הכנסיות ובבתי החכמים אשר שם. בדבר זה השתתף עם בן דודו ד"ר יוסף יואל ריבלין, אשר גם הוא היה בין הגולים, וחלק מפרי עבודתם בענין זה פרסמו בשנת תרפ"ו במאסף "רשמות" כרך ד', הוצאת "דביר" תל-אביב, במאמר "לקורות היהודים בדמשק במאה הרביעית לאלף הששי".

עם שוב הגולים, לאחר שנכבשה סוריה ע"י האנגלים, שב הוא ובנו לירושלים והדש את חיינו בה. הוא חזר לעבודתו במושב הזקנים ולעבודתו הספרותית. ואחרי פטירת אמו בשנת תר"פ נשא לאשה את חיה רייזיל בת הרב יחיאל מיכל מושקין, אשר גם היא נתאלמנה מבעלה ר' שמואל זאב שטרונברג, אשר נפטר בגולה הנ"ל והיתה לה בת. מתקופה זו הלך והתקדם בעבודות המחקר והספרות. כבן ירושלים התמסר ביחוד לעניני ירושלים וחבה מיוחדת היתה לו לחכמי ירושלים ואישיה בדורות שקדמו לו. חבתו זו לא היתה רק מפני אהבתו את המדע ואת החקירה כי אם גם מפני הערצתו מעמק לב לגדולים וצדיקים אלה אשר ברגש מוסרו החזק בקש להדמות אליהם בדרכי התורה והמוסר הנעלים בהם הצטיינו; עוד ברישימות זכרונותיו שנערכו על ידו בהתלהבות רבה ובהם שמות אישים רבים וכן רבו הערכות אישים בכתבותיו אשר הדפיס ב"מורגן גירנאל".

בשנת תרע"ט החל לפרסם כהתחלה של סריה בשם "חכמי ירושלים", בקבצי "הדביר" (ירושלים תרע"ט-תרפ"ב) ביוגרפיה מפורטת של הרב מאיר אורבאך, הרב מקליט, אשר היה מראשי רבני ירושלים במחצית הראשונה של המאה שעברה. בשנת תרפ"ב פרסם את תולדותיו של "רבי שמואל אבן הצירא" מצדיקי דמשק הראשונים. בספריה הלאומית מצא כתב יד מפירוש על התורה להרב רפאל מרדכי מלכי, רב ורופא בירושלים באמצע המאה החמישית לאלף הנוכחי, ובו מאמרים הנוגעים לתולדות ארץ ישראל ועוד. בכשרונו המיוחד לקריאה מתוך כתבי יד עבריים עתיקים העתיק ולקט את המאמרים הנ"ל והוסיף עליהם הערות, הארות, מבוא לתולדות הרב מלכי ופרסמם בחוברות אחדות בשם "לקוטים", משנים תרפ"ג-תרפ"ו. מתוך התענינותו בספונות תולדות ירושלים וא"י השתדל בהשגת כתבי יד עתיקים שמהם אפשר לדלות בשטח זה, ובפרסום הדברים בדפוס, ואת הדברים שפרסם העשיר בהערות והארות המצוינות במדעיות עמוקה וכונה למופת. בחבה רבה אסף מתוך רוב ספרי השו"ת ומהספרות הקרובה את כל החומר הקשור לא"י וכמו בכל עבודותיו אף עשה מפתחות מפורטים לכל החמר הזה. ו"מפתחות" אלה היו מאז לעינים לכל חוקר בתולדות הארץ בתקופת השנים ר"ן-ת"ר, ונעשו קנין המכון לחקירת א"י אשר באוניברסיטה העברית. אחרי פרסמו עוד כמה מכתבים ומקורות קדמונים כנ"ל, הוציא לאור בשנת תרפ"ז את "ספר הצדיק ר' יוסף זונדל מסלאנט ורבותיו" איש ירושלים הדגול ואיש התורה

והמוסר הנערץ. בשנת תרפ"ח הוציא לאור מחדש את הספר הנודע "חברות ירושלים" אשר נדפס פעם אחת בויניציאה בשנת השפ"ז, וגם את זה עם מבוא הערות והוספת מקורות ומפתחות. ובאותו הזמן נפלה בחלקו ההוצאה לאור של הספר הגדול "תולדות חכמי ירושלים" של הרב אריה לייב פרומקין, אשר עשה בהתלהבות ובמסורות בהוסיפו על הספר את תולדות המחבר והערות והוספות רבות ומלואים ומפתחות כשיתוף חכמים וסופרים רבים. באופן מיוחד התענין בשטרי "חזקות" עתיקים אשר אסף ואשר על פיהם גלה רבות מצפונות תולדות היהודים בארץ, וגם במקצוע זה פרסם כמה מחקרים. ענין מיוחד היה לו בפרסום ובגלוי אישים נשכחים בתולדות הישוב ופרסם במקומות שונים סריה שלמה של אישים כאלה.

חוש החקירה המפותח והערצתו לגדולים וקדושים אשר בארץ והכשרתו כסופר הביאוהו גם לחקור ולכתוב את תולדות בני משפחתו, משפחת ריבלין הגדולה והענפה. גם כאן הצליח לפענח ולגלות מי ומה היו ראשוני וגדולי המשפחה ולמצוא מי ומי משתייכים למשפחה המפוזרים בכל תפוצות ישראל, אסף את שמות האנשים ורשמים לדורותיהם לפי שלשלת היחס שלהם, חקר ורשם את תולדות אישי המשפחה הנודעים, בארץ ובחוץ-לארץ. בהתלהבות רבה ובמרץ רב אסף גם בשטח זה חמר רב, אשר רק את שמות האנשים זכה לפרסם ב"ספר היחס למשפחת ריבלין ועוד", במשך השנים תרצ"ח-ת"ש. כל החמר הביוגרפי נשאר בכתב יד. במסגרת זו עסק בשנותיו האחרונות ביחוד בתולדותיו של הרב יוסף ריבלין מרחיב הישוב שבירושלים, אשר כתבם בארוכה ועמד לפרסמן בספר מיוחד אלא שלא הספיק.

במסגרת עבודתו הספרותית גם ערך ומסר לדפוס כמה ספרים נודעים של מחברים ממודעיו מבלי לפרסם את שמו עליהם.

במשך כל הזמן הזה היה מעורה בחיי הצבור שבירושלים ובכת תבונתו ובהיותו איש עצה ומקובל על הבריות היה חבר פעיל באגודות שונות שבעיר וכן בועדי שכונות ומוסדות אשר בה. תשוע כח מעסקו הרב בתורה ובמחקר ומדוכא ביסורי ירושלים וא"י נפטר, ב"י סיון תש"ב בירושלים. צאצאיו: נתן צבי ז"ל, בנימין (בני חוה אסתר), חנה (בת ר' שמואל זאב שטרונברג אשת פנחס בורובסקי, הלל אליהו צבי, עטה אשת מר צבי הריס, ראובן (בני חיה רייזיל).

טודרוס ורשבסקי

בן שמואל מרדכי (מוכתר ראשי לעדות האשכנזים בירושלים במשך 68 שנים) ואסתר פריידל בת הרב יצחק גליקין (אחות אשת הרב יוסף מוהליבר).

נולד בירושלים בשנת תרל"ז (1877).

קיבל חנוך מסורתי.

נשא לאשה את שיינה רחל (יפה) בת ר' מרדכי זליברמן (הנודע בשם קירשנר).